

UTLÅTANDE AV SVENSKA AKADEMIENS NOBELKOMMITTÉ

1970.

Vid sammanträde med Svenska Akademiens Nobelkommitté den 16 september 1970 beslöt kommittén att till Akademien avge bifogade utlåtande rörande årets prisutdelning. Herr Gierow avgav vidare ett särskilt här nedan återgivet tillägg till sitt yttrande av den 27 maj 1970.

Kommittén förordar följande namn:

I första förslagsrummet:

Ordföranden, herrar Österling, Johnson, Olsson, Gyllensten: Alexander Solsjenitsyn

Herr Lundkvist: Pablo Neruda

I andra förslagsrummet:

Ordföranden, herrar Olsson, Gyllensten, Lundkvist:

Patrick White

Herrar Österling och Johnson:

André Malraux

I tredje förslagsrummet:

Herrar Österling och Johnson:

Patrick White

Ordföranden: Wystan Hugh Auden

Herr Lundkvist: Alexander Solsjenitsyn

Herrar Olsson och Gyllensten avstod från att föreslå någon tredje kandidat.

Stockholm den 16 september 1970

Enligt uppdrag:

Anders Ryberg

Antalet rent formellt kompetenta förslag till årets Nobelpris i litteratur är 76. Av dessa är nära en tredjedel (25) väckta för första gången (n:r 6,8,10,15,18,20,24,25,29,30,34,37,38,42,51,52,53,55,56,57,63,66,68,71,76.) Enligt praxis genomgås förslagslistan i nummerordning. I ett preliminärt yttrande av den 27 maj har kommitténs ordförande utvecklat synpunkter på vissa av årets huvudkandidater. Till detta yttrande fogas här ett tillägg.

1. Jorge Amado. Liksom de tre föregående åren har förslaget inte föranlett omprövning.

2. Jorge Amado och José Maria Ferreira de Castro. Detta delningsförslag, framlagt även i fjol, får likaså alltjämt betraktas som vilande.

3. Jerzy Andrzejewski. Till förslaget, som icke understöds av årets sakkunnigutlåtande, ställde sig kommittén i fjol avvisande.

4. Wystan Hugh Auden. "Förslaget tillhör enligt kommitténs mening alltjämt de beaktansvärda", (1969 års utlåtande.)

5. Riccardo Bacchelli. Förslaget har sedan 1948 dryftats vid fem tidigare tillfällen. Författaren, nu 79 år gammal, kan knappast mera komma i fråga.

6. Eugen Barbu. Den rumänske författaren föreslås för första gången men torde redan inom sitt eget land finna överlägsna medtävlare.

7. Augustí Bartra. Förslaget betraktas såsom vilande.

8. Hugo Samuel Bergmann. Den 87-årige filosofens verksamhet påkallar inte ett Nobelpris.

9. Jorge Luis Borges. Kommittén finner sig fortfarande obenägen att anbefalla detta vid sju tidigare tillfällen prövade förslag.

10. Heðin Brú. Den färöiske författarens aktningsvärda insats kan knappast allvarligt komma på tal i detta sammanhang.

11. Heinrich Böll. Kommittén ställer sig alltjämt avvaktande till detta intressanta, under hela 60-talet diskuterade förslag.

12. Josep Carner. Den föreslagne har under året avlidit.

13. Aimé Césaire och Léopold Sédar Senghor. Förslaget betraktas såsom vilande.

14. André Chamson. Författarens bredd och livliga berättarkonst torde icke räcka till att göra honom till en tänkbar pristagare.

15. Fazil Hüsnü Dağlarca. Kommittén instämmer i sakkunnigutlåtandets förslag om en så vitt möjligt vidgad undersökning av den turkiska litteraturens tillgångar.

16. Friedrich Dürrenmatt. Förslaget, behandlat vid sju tidigare tillfällen, avböjes.

17. Rabbe Enckell. Förslaget anses böra vila.

18. Salvador Espriu. Förslaget avböjes.

19. Max Frisch. Namnet har förut stått på förslagslistan nio gånger utan att väcka Ak:ns synnerliga intresse och kan avböjas.

20. Robert Ganzo. Förslaget har inte föranlett någon åtgärd av kommittén.

21. Günter Grass. Kommittén ställer sig, liksom i fråga om nr: 11, avvaktande.

22. Graham Greene. Namnet har under tjugo år förekommit i Ak:ns prisöverläggningar, därvid ofta i förgrunden, men föranleder i detta nu ingen förnyad prövning.

23. Jorge Guillén. Förslaget, väckt för åttonde gången, kan här förbigås.

24. Paavo Haavikko. Kommittén ställer sig avvaktande.

25. Joseph (Dorra-) Haddad. Den föreslagnes verksamhet faller utanför prisområdet.

26. William Heinesen. Förslaget betraktas såsom vilande.

27. Vladimír Holan. Även detta, ett par gånger diskuterade förslag, ställs på framtiden.

28. Eugène Ionesco. Kommittén finner ingen anledning att f.n. ytterligare diskutera detta namn.

29. Sei Ito. Förslaget undandrar sig bedömning.

30. Tatsuzo Ishikawa. Kommittén kan icke utan grundligare undersökning fatta ståndpunkt till detta namn.

31-32. Eyvind Johnson och Eyvind Johnson och Harry Martinson. Kommittén hänskjuter frågan om de svenska namnen på förslagslistan till diskussion i Ak:n utan avseende på årets pris.

33. Miroslav Krleža. Det beaktansvärda förslaget får anses vilande.

34. Kwang-soo Lee. Förslaget undandrar sig bedömning.

35. Erich Kästner. Det nu för femte gången återkommande namnet torde stå tillbaka för andra inom samma språkområde.
36. Siegfried Lenz. Kommittén ställer sig alltjämt avvaktande.
37. Alexander Lernet-Holenia. Förslaget gäller en god insats av begränsad betydelse och torde sakna aktualitet.
38. J. Saunders Lewis. Förslaget har inte föranlett någon åtgärd av kommittén.
39. Lin Yutang. Förslaget tidigare (1940 o. 1950) avböjt.
40. Compton Mackenzie. Förslaget avböjdes 1968.
41. Hugh L. MacLennan. Betydelsen av författarens insats torde ännu stanna inom landets gränser.
42. Harold Macmillan. Kommittén har icke beaktat förslaget.
43. André Malraux. Se ordf:s yttr.
44. Harry Martinson. Se 31o.32.
45. László Mécs. Kommittén återkommer till förslaget efter en utredning om Ungerns diktning av i dag.
46. Vilhelm Moberg. Se 31o.32.
47. Eugenio Montale. Förslaget får betraktas som vilande.
48. Alberto Moravia. Förslaget tillhör de oftast återkommande (sammanlagt sexton gånger) men kommittén finner sig inte heller nu kunna förorda detta namn.
49. Vladimir Nabokov. Förslaget tidigare avböjt.
50. Pablo Neruda. Namnet har icke omprövats.
51. Mihá'íl Nu'ayma. Kommittén har icke haft tillfälle att sätta sig in i den mer än 80-åriga författarens produktion.
52. Victoria Ocampo. Författarinnans essayistik torde sakna internationell betydelse.
53. Emilio Oribe. Den föreslagne synes vara tämligen obeaktad också inom sitt eget språkområde.
54. Germán Pardo García. Förslaget tidigare avböjt.
55. Pandelis Prevelakis. Förslaget har tillsvidare icke prövats.
56. Evarsito Ribera Chevremont. Se 55.
57. Denis de Rougemont. Den debatterande och "engagerade" essayisten - det var han som lancerade det anförda uttrycket - har sin gärning i utkanten av prisområdet.
58. Hans Ruin. Förslaget avböjt i fjol.
59. Georges Simenon. Förslaget kan förbigås.

60. Claude Simon. Kommittén finner att detta beaktansvärda förslag för året bör anstå.
61. Charles Percy Snow. Förslaget avböjes.
62. Alexandr Solženicyn. Se ordf:s yttr.
63. Abraham Sutzkever. Förslaget har icke föranlett någon åtgärd av kommittén.
64. Friedebert Tuglas och Marie Under. Förslaget tidigare avböjt.
65. Giuseppe Ungaretti. Författaren avliden.
66. Luis Valeri. Förslaget avböjes.
67. Gerard Walschap. Förslaget torde vara värt ett grundligt förberett övervägande och får anstå.
68. Frank Waters. Förslaget synes kunna lämnas åsido.
69. Simon Vestdijk. Se 67.
70. Tarjei Vesaas. Författaren avliden.
71. Sándor Weöres. Se 45.
72. Patrick White. Se ordf:s yttr.
73. Thornton Wilder. Förslaget tidigare avböjt.
74. Edmund Wilson. Förslaget tidigare avböjt.
75. Carl Zuckmayer. Förslaget tidigare avböjt.
76. Amado M. Yuzon. Den föreslagne är för kommittén känd endast genom insända fotografier.

Tillägg till herr Gierows yttrande av den 27 maj.

Som första namn på årets förslagslista sätter jag alltjämt Alexander Solsjenitsyn, med förbehåll endast av hänsyn till de följder för honom själv som ett Nobelpris kan tänkas få. Vid mitt samtal med Gunnar Jarring i februari lovade denne, såsom nämnt, att omkring mitten av september återkomma med en ny bedömning av läget. Det skulle inte helt förvåna om han visar sig ordhållig, men att i detta nu påminna om löftet har jag inte panna till, desto mindre som han inte på länge har haft eller kommer att få situationen under sina ögon. Emellertid synes åtskilliga tecken - senast dagens rykte om Julij Daniels frigivning - bekräfta antagandet, att en belöning åt Solsjenitsyn inte skulle försvaga utan snarare stärka hans ställning i det egna landet. Jarrings gissning att Solsjenitsyn möjligen kunde av egen vilja avböja priset är och förblir en gissning, och Ak:n bör enligt mitt förmenande ta risken av att den slår in.

Vid sitt val varken brukar eller behöver Ak:n alltför ängsligt fundera över på vad sätt prisbeslutet kan komma att mötas av den allmänna meningen. Hur viktigt det än är att vidmakthålla denna relativa oberördhet finns i detta fall särskilda skäl att något beakta de utbredda, livliga och representativa opinionsyttringarna till Solsjenitsyns förmån. Om Ak:n förbigår denne, skulle ett sådant beslut till skada för prisets anseende i vida och vederhäftiga kretsar knappast kunna uppfattas annat än som en undfallenhet mot en just nu rådande åsiktsriktning i författarens hemland, medan den utsedde pristagaren försattes i den minst sagt prövande belägenheten att vara den, som Ak:n föredragit framför Solsjenitsyn.

Från den synpunkten kan det förefalla både obarmhärtigt och inkonsekvent att blottställa andra namn genom att föra fram dem på förslag. Det sker också endast för den händelse hittills okända faktorer skulle göra det sannolikt, att ett Nobelpris kunde lända Solsjenitsyn till skada. Först sätter jag då, liksom i mitt tidigare yttrande, Patrick White, med särskilt betonande av romanerna *The tree of Man* och *The solid Mandala* samt några av novellerna i *The burnt Ones*. Hans se-

naste episka verk, *The Vivisector*, utkommer nästa månad i Australien och England men tycks redan föreligga i U.S.A. När detta skrives, har jag ännu inte sett det. För fullständighetens skull bör också Whites dramatik, *Four Plays*, omnämnas. Den första av dessa pjäser, den korta tvåaktaren *The Ham Funeral*, gör närmast det villsamma intrycket av spridda men talrika reminiscenser från Beckett och Albee; imitation kan det emellertid inte vara frågan om, eftersom stycket, spelat 1961, anges ha tillkommit 1947. Likväl bestyrker också de övriga ^{tre} pjäserna uppfattningen, att dramatiken inte är den form, där Whites originalitet slår igenom. Alltför läroaktigt studium av O'Neills persongalleri och Wilders scenteknik röjer sig ganska ofta och återspeglar förmodligen, att teaterns uttryckssätt inte är Whites personliga. Mest ambitiöst är det tragiska skådespelet *Night on Bald Mountain*, som likväl trots driven dialog och en ypperligt tecknad figur inte blir stort mer än ett yttre rollarrangemang utan tema och drivkraft. Detta hindrar inte att åtskilliga scener i Whites dramatik är synnerligen speldugliga och antagligen verkningsfulla på teatern. Upptakten till komedien *A Cherry Soul*, hans enda, är sålunda förträfflig, men ovidkommande tekniska påhitt och en okoncentrerad behandling av uppslaget förvandlar i fortsättningen pjäsen till en ganska utkavlad upprepning av den mästertliga novell med samma namn, som ligger den till grund. Dramatiken är emellertid av allt att döma en kort, oväsentlig och avslutad episod i Whites författarskap, och denna flyktiga överblick innebär därför ingen värdering. I White har Ak:n enligt mitt förmenande ett starkt namn att lägga på minnet, i all synnerhet som han befinner sig mitt i sin gärning - efter *The Vivisector* är han nu i färd med en ny roman.

Invändningen mot två andra namn på kommitténs förslagslista, nämligen Wystan Hugh Auden och André Malraux, är att de däremot har tyngdpunkten av sin insats långt bakom sig. För mina synpunkter på deras kandidatur har jag redogjort i yttrandet av den 27 maj och har ingenting att tillägga utom att jag vill bota den tankspriddhet, som kom mig att glömma, att Malraux lämnat sin post i regeringen. I fråga om Auden instämmer jag helt i herr Österlings ord i hans yttrande år 1963: "Han är en banbrytare inom engelsk lyrik, i mycket jäm-

bördig med T.S.Eliot och liksom denne tillika en lärd teoretiker, som har utövat ett påvisbart inflytande inom sin generation. -- Vad som här bör åberopas är framför allt hans mångsidiga suggestionskraft som lyriker, den symbolskapande förmåga och intellektuella kvickhet, varmed han i viss mån har förnyat det poetiska språket. Hans position är erkänd och om man så vill historiskt markerad; ett pris till Auden skulle därför säkerligen hälsas med tillfredsställelse i den anglosaxiska världen".

En diskussion av Pablo Nerudas alltid aktuella namn torde fortfarande vara omotiverad, eftersom priset inte utan svår kandidatbrist så snart åter skulle kunna utdelas inom hans språkområde. I fråga om Claude Simon delar jag den åsikt, som framkommit under kommitténs överläggningar, nämligen att rätta tidpunkten för ett pris till denne inte är inne. Vad slutligen William Heinesen beträffar, tynges han av belastningen att vara nordisk författare, därtill en som inom den angivna kretsen har flera likvärdiga eller honom överlägsna medtävlare, som hittills förbigåtts.

Mitt förslag blir sålunda:

- 1) Alexander Solsjenitsyn
- 2) Patrick White
- 3) Wystan Hugh Auden
- 4) André Malraux.

Den 10/9 1970

Karl Ragnar Gierow.